

Evaluatie gewijzigde aanpak Kinderopvangtoeslagaffaire 2024

Zaaknr: Z2024-03259
Datum: november 2024
Auteur: Anita Scheeringa

1. Inleiding

De Kinderopvangtoeslagaffaire heeft ook inwoners uit onze gemeente getroffen. Het Rijk heeft ons gevraagd om deze inwoners hulp en ondersteuning te bieden bij problemen op het gebied van financiën, wonen, werk, dagbesteding, gezondheid en gezinssituatie. In eerste instantie hebben wij onze inwoners die zich bij de Belastingdienst hebben gemeld, benaderd en hulp en ondersteuning aangeboden. In onze gemeente hebben ouders destijds geen gebruik gemaakt van dit aanbod. Een aantal ouders gaven aan dat zij na de Catshuisregeling het verleden wilden laten rusten en de blik wilden richten op de toekomst.

We constateerden dat:

- Veel gedupeerden een sterk wantrouwen hebben richting de overheid waardoor zij een aanbod van de gemeente afwijzen. Zij willen niet opnieuw worden vermalen door de overheid. Schaamte speelt hierbij een grote rol. Zij zijn immers jarenlang weggezet als fraudeurs.
- Vragen en behoeften reiken vaak verder dan ons beschikbare dienstverlening. Denk bijvoorbeeld aan het gidsen van gedupeerden door alle regelingen die de Belastingdienst heeft ingesteld.
- Er een grote behoefte aan erkenning en herkenning is (lotgenotencontact en heling).

Het bovenstaande is de reden waarom wij de ondersteuning aan (mogelijk) gedupeerde inwoners op een andere manier hebben vormgeven.

2. Gewijzigde aanpak

Op 27 januari 2022 heeft de raad besloten om tot 1 januari 2025 middelen beschikbaar te stellen voor ervaringsdeskundigen die (mogelijk) gedupeerden van de Kinderopvangtoeslagaffaire zouden ondersteunen en begeleiden. De ervaringsdeskundige heeft in 2024 een dienstverband van 12 uur per week gehad bij KEaRN. De reden om de ervaringsdeskundige niet zelf in dienst te nemen is enerzijds het verloren gegane vertrouwen in de overheid en anderzijds willen wij de onafhankelijke positie van de ervaringsdeskundige borgen. Kortom, wij hebben binnen de sociale basis een laagdrempelige ingang en voorziening georganiseerd voor (mogelijk) gedupeerden.

Achtkarspelen heeft deze ervaringsdeskundige ook ingezet. De gemeenten hebben de kosten gedeeld.

Het dienstverband bij KEaRN van de ervaringsdeskundige eindigt op 31 december 2024 en wordt niet voortgezet.

3. Wat wilden we bereiken

Met de gewijzigde aanpak wilden we het volgende bereiken:

- a. Contact met zo veel mogelijk gedupeerden en de voor hen benodigde hulp organiseren. Het gaat daarbij om het signaleren van hulpvragen en het warm overdragen naar regisseurs uit de gebiedsteams en/of andere organisaties.
- b. Het organiseren van lotgenotencontact met ruimte voor (h)erkenning en heling.
- c. Een kennisnetwerk over aanbod en aanpak door en voor gedupeerden op regionaal, provinciaal en landelijk niveau.
- d. Verbetering van de gemeentelijke dienstverlening. De ervaringsdeskundige heeft een belangrijke signalerende en adviserende rol die bijdraagt aan de verbetering van de gemeentelijke dienstverlening. Deze aanpak kan hierdoor ook bijdragen aan het herstel van vertrouwen in de gemeente.

De focus ligt op het in contact komen met zoveel mogelijk gedupeerden en de voor hen benodigde hulp te organiseren.

4. Financiën

Specifieke uitkering

De organisatiekosten kunnen worden opgevoerd voor de Specifieke uitkering kinderopvangtoeslagaffaire (SPUK). De SPUK is een compensatieregeling van het Rijk voor de kosten die gemeenten maken voor de hersteloperatie toeslagenaffaire. Wij kunnen de kosten van de ervaringsdeskundige ook in rekening brengen bij het Rijk.

Kosten ervaringsdeskundige 2024

De kosten voor de inzet van de ervaringsdeskundige bedragen van 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024 € 44.000 voor onze gemeente. De kosten declareren wij bij het Rijk.

5. Evaluatie

Wij hebben toegezegd om de raad eind 2024 een evaluatierapport voor te leggen. In dit hoofdstuk evalueren wij de gewijzigde aanpak van de Kinderopvangtoeslagaffaire.

5.1 Ontwikkelingen gewijzigde aanpak

De gewijzigde aanpak is in 2022 gestart. Uit de contacten met de (erkende) gedupeerden in 2022 blijkt dat het voor de gedupeerden erg lastig is om hulp te vragen. Pas wanneer de problemen escaleren, zoeken de gedupeerden contact met de ervaringsdeskundige.

Er zijn veel gesprekken nodig om het vertrouwen te winnen en te kunnen beoordelen welke inzet nodig is binnen het betreffende gezin.

Ook in 2024 heeft de ervaringsdeskundige inwoners, die zich bij de Belastingdienst hebben gemeld, benaderd en hulp en ondersteuning aangeboden. In onze gemeente hebben in 2024 twee ouders gebruik gemaakt van dit aanbod. In 2021 warden dit zes ouders.

5.2 Aantallen/overgedragen persoonsgegevens

In de tabel hieronder staat het aantal personen waarvan wij de persoonsgegevens hebben overgedragen aan de. Ervaringsdeskundige.

	Aantal 2022	Aantal 2023	Aantal 2024
Erkend gedupeerden	42	31	8
Nog niet erkend en in afwachting van de integrale beoordeling van de belastingdienst	19	3	2
Nieuwe meldingen nog niet erkend	3	2	1

5.3 Team toeslagen

Binnen de eigen organisatie hebben we een team samengesteld. Dit team komt periodiek bij elkaar om kennis uit te wisselen, casuïstiek te bespreken en fungeert als aanspreekpunt voor de ervaringsdeskundige en de eigen organisatie in het geval daadwerkelijke inzet van (zorg) trajecten nodig is. De ervaringskundige heeft namelijk geen bevoegdheid om deze trajecten in te kopen en in te zetten. De ervaringsdeskundige sluit wel aan bij de overleggen van het team. In dit team zijn de volgende disciplines vertegenwoordigd:

- Inkomen
- Schulddienstverlening
- Participatie
- Wmo
- Jeugd
- Beleid

5.4 Resultaten

Hieronder gaan wij in op de behaalde resultaten op basis van de doelstellingen.

a. *Contact met zo veel mogelijk gedupeerden en benodigde hulp organiseren*

De ervaringsdeskundige is persoonlijk langs geweest bij de (mogelijk) gedupeerden ¹. In de tabel hieronder hebben wij weergegeven wat de resultaten zijn van deze huisbezoeken.

¹ Bij sommige inwoners is zij meerdere keren langs geweest omdat zij niet thuis waren.

	Aantal 2022	Aantal 2023	Aantal 2024
Geen hulp nodig	37	25	3
Overweegt hulp	10	8	9
Twee of drie keer bezocht maar niet thuis ²	14	6	5
Verhuisd	1	1	3
Niet erkend als gedupeerde en niet benaderd	2	0	1

Het grootste gedeelte van de inwoners die te maken heeft met de toeslagenaffaire is erkend gedupeerd. Zij hebben een schadevergoeding van € 30.000 ontvangen ³. De verwachting was dat inwoners alsnog een aanvraag om ondersteuning zouden indienen op het moment dat de inwoners hebben ingeteerd op de ontvangen € 30.000. Inmiddels blijkt dat dit in onze gemeente nog altijd niet aan de orde is.

b. *Het organiseren van lotgenotencontact met ruimte voor (h)erkenning en heling*

De ervaringsdeskundige sluit aan bij een periodiek regionaal overleg. De gemeenten kunnen op deze wijze de krachten bundelen en proberen om lotgenotencontact regionaal te organiseren.

c. *Kennisnetwerk over aanbod en aanpak op regionaal, provinciaal en landelijk niveau*

De ervaringsdeskundige heeft een breed kennisnetwerk en sluit aan bij:

- de regiobijeenkomsten die de VNG organiseert
- de landelijke casuïstiekgroep
- het Ondersteuningsteam Fryslân Uithuisplaatsingen Toeslagenaffaire
- de themabijeenkomsten die de VNG organiseert

d. *Verbetering van de gemeentelijke dienstverlening*

Tijdens haar gesprekken met gedupeerde inwoners heeft de ervaringsdeskundige ook aandacht voor alle mogelijke ondersteunende regelingen op het gebied van armoedebestrijding. Er is geen input voor verbetering van de gemeentelijke dienstverlening ontvangen. De ervaringsdeskundige heeft hier weinig ervaring mee opgedaan.

6. Ontwikkelingen

- Ouders die mogelijk gedupeerd zijn door de problemen met de kinderopvangtoeslag, konden zich tot en met 31 december 2023 aanmelden voor herstel.

² Deze mensen worden nogmaals benaderd op de namiddag of in het weekend.

- Inmiddels heeft bijna 90% van de erkend gedupeerde ouders de integrale beoordeling doorlopen.
Dat betekent dat zij met rente het onterecht terugbetaalde bedrag en een emotionele schadeschadevergoeding hebben ontvangen.
Zij hebben € 30.000 ontvangen, hun schulden zijn aangepakt en gezinnen kunnen terecht bij de gemeente voor ondersteuning om hun leven weer op de rit te krijgen.
- Daarnaast hebben bijna alle kinderen het bedrag van de kindregeling ontvangen.

7. Conclusie

De gewijzigde aanpak bestaat inmiddels drie jaar. Ouders die mogelijk gedupeerd zijn door de problemen met de kinderopvangtoeslag, konden zich tot en met 31 december 2023 aanmelden voor herstel. Nieuwe ontwikkelingen zijn niet te verwachten.

Het aantal ouders, (ex-) partners of kinderen dat gebruik wil maken van een ondersteuningsaanbod blijft op eenzelfde niveau of is lager dan in 2021.

Daarom willen wij de gewijzigde aanpak niet voortzetten na 2024. Hiermee vervalt de inzet van de ervaringsdeskundige en komt de bijdrage voor KEaRN per 2025 te vervallen. De ervaringsdeskundige is meegenomen in deze ontwikkelingen. Wel blijft het Team Toeslagen actief binnen de gemeente en wordt het aanspreekpunt voor onze inwoners.

Dit team komt ook in 2025 periodiek bij elkaar om kennis uit te wisselen, casuïstiek te bespreken en fungeert in 2025 als aanspreekpunt voor (mogelijk) gedupeerde ouders en de eigen organisatie in het geval daadwerkelijke inzet van (zorg) trajecten nodig is.